

Artikel inhoud

01.SAMENVATTING

02.ACHTERGROND: DENEMARKEN

03.CAMPUS VARDE: AANLEIDING

04.HOBBELIGE WEG TOT VERWEZENLIJKING

05.HET RESULTAAT: CAMPUS VARDE

06.UITDAGINGEN VAN CAMPUS VARDE

07.INTERESSANTE IDEEËN

08.VERDERE STUDIE

Campus Varde (Denemarken): scholen, het lokale beleid en bedrijven slaan de handen in elkaar

Aanpak

[Lia Blaton](#) - projectmedewerker brede school, Steunpunt Diversiteit & Leren

Trefwoorden: bedrijf, brede school, onderwijs Denemarken, overheid, samenwerking, school, stadsdienst

Publicatiedatum: februari 2013 www.leerrijk.be

1. SAMENVATTING

Samenwerking leidt tot meer samenwerking. In dit artikel reizen we naar Varde Kommune, een gemeente in Denemarken. Campus Varde, een campus met verschillende scholen en opleidingen, werd gerealiseerd door een samenwerking tussen scholen, stadsdiensten, overheden en bedrijven. Dit artikel biedt inspiratie voor elkeen die vanuit een nieuwbouw of verbouwing kansen ziet tot samenwerking tussen verschillende organisaties. We schetsen de aanleiding voor dit project en de wijze waarop het tot stand is gekomen. Campus Varde toont dat samenwerking leidt tot zeer interessante kruisbestuivingen tussen de verschillende partners. Tot slot bekijken we ook enkele aspecten van het Deense onderwijssysteem die interessant zijn voor onze onderwijssituatie.

2. ACHTERGROND: DENEMARKEN

Vooraleer in te gaan op Campus Varde, schetsen we de onderwijsstructuur van Denemarken, de Brede School en het lokale beleid. Noodzakelijke informatie om de ontwikkeling van Campus Varde te begrijpen. Deze informatie werd verzameld in maart 2012 tijdens een Study-Visit in het kader van het EU Lifelong Learning Programme (CEDEFOP – European Centre for the Development of Vocational Training, <http://studyvisits.cedefop.europa.eu/>).

2.1. Onderwijsstructuur in Denemarken

Het basisonderwijs en lager secundair onderwijs vormen in Denemarken één blok. Vanaf zes jaar zijn kinderen schoolplichtig en starten in 'jaar nul'. Het leerplichtonderwijs loopt tot en met het negende jaar. Hierna kunnen leerlingen doorstromen naar het hoger secundair onderwijs. Leerlingen die hun keuze voor het hoger secundair onderwijs nog niet hebben gemaakt, of leerlingen die extra tijd nodig hebben om zich voor te bereiden, kunnen terecht in het 'tiende jaar', een soort brugjaar. Dit tiende jaar staat in Denemarken ter discussie. Voorstanders geven aan dat het sommige jongeren een kans geeft om zich nog een jaar te vormen en voor te bereiden op het hoger secundair onderwijs, zodat ze minder kans maken om uit te vallen. Tegenstanders argumenteren dan weer dat dit jaar overbodig is en vooral duur is.

Figuur 1: het onderwijssysteem (basis- en secundair onderwijs) in Denemarken (bron: Danish Agency for International Education, 2010)

jaar					
4					
3	STX	HHX	HTX	HF	Cursus hoger secundair onderwijs volwassenen
2					
1					
Algemeen hoger secundair onderwijs					

EUX	Beroepsonderwijs en -opleiding		
		Zeevaart-opleiding	
			Egu
Beroepsonderwijs en -opleiding			

jaar	
10	Niet verplicht – extra jaar als voorbereiding op studiekeuze in hoger secundair onderwijs
9	
8	
7	
6	
5	
4	
3	
2	
1	
0	
Basisonderwijs en lager secundair onderwijs	

Na het lager secundair onderwijs maken leerlingen, ze zijn dan 15 à 16 jaar, hun keuze voor algemeen hoger secundair onderwijs of een beroepsopleiding. In het algemeen hoger secundair onderwijs worden vijf programma's aangeboden, waarvan drie programma's van drie jaar:

1. STX staat voor het examen hoger secundair onderwijs (STudent eXamination),
2. HHX is het hoger commerciële examen (Higher Commercial eXamination),
3. HTX (Higher Technical eXamination) is het hoger technisch examen.

Daarnaast kunnen leerlingen een HF-programma (Higher Preparatory Examination) van twee jaar volgen. Verder bestaan er cursussen voor volwassenen om hun diploma hoger secundair onderwijs te behalen. Al deze programma's bereiden leerlingen voor op verdere studies. Binnen elk programma staan bepaalde onderwerpen centraal. Naast het opgelegde pakket kunnen leerlingen ook een aantal onderwerpen kiezen of zich specialiseren.

STX- en HF-programma's worden aangeboden door scholen van het algemeen hoger secundair onderwijs, de gymnasia. De business- en technische scholen bieden programma's HHX en HTX aan. Gymnasia, business- en technische scholen bevinden zich zelden op dezelfde campus. Leerlingen, die tot en met het lager secundair onderwijs grotendeels een gezamenlijke opleiding krijgen, worden vanaf het hoger secundair onderwijs opgesplitst, naargelang van hun studiekeuze.

Ook in het beroepsonderwijs en de beroepsopleiding zijn er verschillende programma's, die meestal drieënhalve tot vier jaar in beslag nemen. De opleidingen bestaan uit een basiscursus (afhankelijk van de startcompetenties van de leerlingen) gevolgd door de hoofdcursus waarin theorie en praktijk worden afgewisseld. Tot slot vormt

Egu (erhvervsgrunduddannelsen: Basic Vocational Education and Training) een specifiek programma voor jongeren (jonger dan 30 jaar) in een moeilijke onderwijs- en/of jobsituatie, afgestemd op de noden van de individuele leerling.

Meer informatie over het Deense onderwijssysteem vind je terug op de volgende website:
<http://en.iu.dk/education-in-denmark/detailed-information>.

2.2. Denemarken en de Brede School

Voor Vlaanderen en Brussel wordt de volgende definitie van Brede School gehanteerd (Joos & Ernalsteen, 2010):

“Een Brede School is:

1. een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren waaronder één of meerdere scholen
2. die samen werken aan een brede leer- en leefomgeving in de vrije tijd en op school
3. met als doel maximale ontwikkelingskansen

voor alle kinderen en jongeren.” Het concept ‘Brede School’ wordt in Denemarken als zodanig niet gebruikt. Het Deense onderwijs is verplicht vanaf zeven jaar. Voordien kunnen kinderen van zes maanden tot ongeveer drie jaar terecht in de kinderopvang (vuggestuer) en van drie tot zes jaar in een soort kleuterschool (bØrnehave). Het bredeschoolidee in het leerplichtonderwijs is vooral aanwezig in de vorm van de vrijetijdscentra (Eurydice, 2009) voor leerlingen uit het basis- en lager secundair onderwijs. Leerlingen brengen ongeveer vijf tot zes uur door op school, vaak eindigt hun schooldag om 13h in de namiddag. Dit laat veel ruimte voor naschoolse activiteiten. In 2007 werden wettelijk een aantal zaken voor al deze voorzieningen vastgelegd (Act on Day-care, After-school and Club facilities for Children and young people (June, 6th, 2007). Het algemeen doel van de voorschoolse en naschoolse voorzieningen is het bieden van algemene en preventieve maatregelen voor alle kinderen. Het is de bedoeling om samen met ouders (participatie) een kader te creëren dat de algemene ontwikkeling bevordert en achterstelling tegengaat (Eurydice, 2009). In deze activiteiten (sociale, creatieve en sportieve) staat de ontwikkeling van het gehele kind centraal. Er is ook aandacht voor de samenwerking tussen school, ouders en deze voorzieningen. Dit in het licht van een goede overgang tussen de school en buitenschoolse voorzieningen.

2.3. Varde Kommune

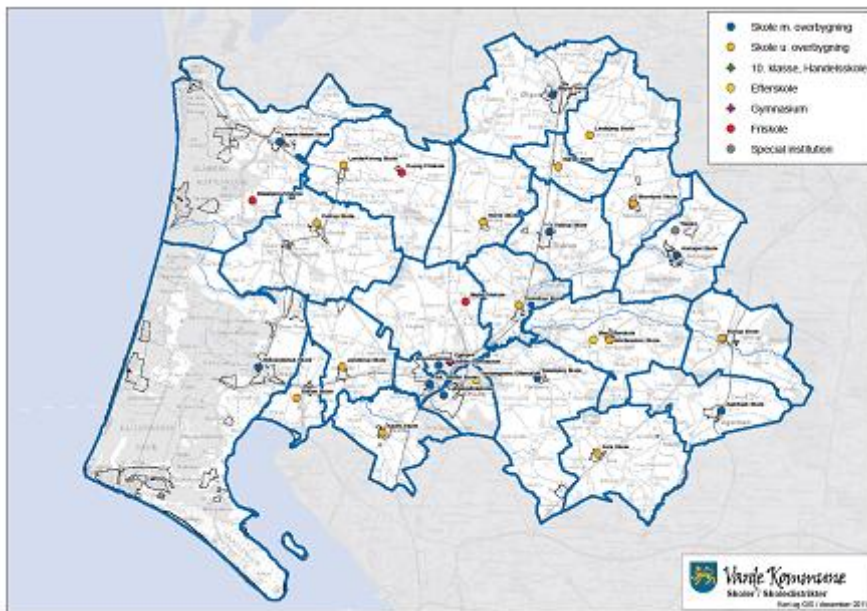
Denemarken, een constitutionele monarchie, is sinds 2007 opgedeeld in vijf regio's. Elke regio wordt geleid door een raad, bestaande uit 41 leden die om de vier jaar verkozen worden. In de regio's bevinden zich gemeenten. In 2007 werden die teruggebracht van 271 naar 98 gemeenten. Het belangrijkste criterium voor het samensmelten van gemeenten en regio's was het aantal inwoners. Daarnaast wilde men de lokale overheden sterker maken om lokale noden efficiënter aan te pakken (Local Government Denmark, 2009).

Varde Kommune is een van de gemeenten van de regio Zuid-Denemarken en ontstond door het samensmelten van vijf gemeenten (Helle, Blaabjerg, Ølgod en Blåvandshuk en Varde). In deze tekst spreken we verder over Varde Kommune om duidelijk te maken dat het over de grotere gemeente gaat, ontstaan uit samensmelting van vroegere kleinere gemeenten. Varde bevindt zich in het midden van deze voormalige vijf gemeenten. Varde Kommune heeft ongeveer 50.000 inwoners.

Figuur 2: Varde Kommune in Denemarken (bron: www.da.wikipedia.org)

Figuur 3: Varde Kommune (bron: Varde Kommune, www.vardekommune.dk)

Het beleid in Denemarken wordt gekenmerkt door een sterke sociale welvaartstaat en een grote rol voor het lokale beleid op verschillende terreinen. Lokale overheden hebben in Denemarken heel wat verantwoordelijkheden. Dit hangt uiteraard samen met de decentralisatie van taken als lager onderwijs, welzijn, gezondheid, nutsvoorzieningen, omgeving/milieu en management van de wegen. Het secundair en hoger onderwijs vallen evenwel onder de verantwoordelijkheid van het nationale Ministerie van Onderwijs. Op dit terrein worden ook afspraken gemaakt tussen nationale en lokale overheden.

Belastingen in Denemarken zijn erg hoog. De Deense burger betaalt nationaal én lokaal belastingen. Door deze hoge belastingdruk wordt van het Deense beleid (nationaal en lokaal) verantwoording gevraagd voor het besteden van deze inkomsten. Met andere woorden, de burgers moeten ervaren dat hun bijdrage tot het sociale systeem efficiënt ingezet wordt. In het verhaal van de totstandkoming van Campus Varde speelt dit aspect dan ook mee.

3. CAMPUS VARDE: AANLEIDING

Campus Varde is een campus voor onderwijs: verschillende opleidingen (volwassenenonderwijs, bedrijfsopleidingen), het tiende jaar (voorbereiding op hoger secundair onderwijs) en twee scholen voor hoger secundair onderwijs (businessschool en gymnasium) bevinden zich op eenzelfde locatie.

Bij de totstandkoming van Campus Varde zijn er verschillende organisaties en instellingen betrokken, elk met hun eigen doelen. Het project zelf creëerde een win-winsituatie voor de verschillende partners.

Verschiedene factoren vormen de aanleiding voor het starten van het samenwerkingsverband. We sommen ze hier op en geven telkens aan wat de betekenis is voor verschillende betrokken instellingen en organisaties.

3.1. Iedereen opgeleid! 95 %

Het Deense beleid formuleerde enkele uitdagingen met betrekking tot onderwijs. Op alle niveaus, gaande van het Ministerie voor Onderwijs tot het lokale gemeentebestuur, streeft men ernaar dat tegen 2015 minstens 95 % van een jaargroep een onderwijsprogramma voor jongeren succesvol beëindigt. Momenteel slaagt 88 % hierin. Ook voor het hoger onderwijs heeft men een ambitieus doel: minimaal 60 % van een jaargroep moet in 2015 een hogeronderwijsprogramma beëindigen. Momenteel schommelt dit cijfer rond 50 % (Theut, 2012).

Denemarken wordt, net als andere Europese landen, geconfronteerd met een toenemende nood aan hogeropgeleide jongeren. De industrieën en bedrijven die werk bieden voor mensen met een lage opleiding en/of diploma trekken weg naar landen met lagere loonkosten. Ook in Varde Kommune deed deze beweging zich voor: zo verplaatsten een heel aantal houtbedrijven de productie naar o.a. de Baltische staten. Vanuit lokale bedrijven (zie verder) maar ook vanuit nationale bekommernissen is dit een belangrijke aanleiding om een sterk hoger (secundair) onderwijs uit te bouwen.

3.2. (School)loopbaanbegeleiding (Euroguidance Denmark, 2012)

Aansluitend bij het streefcijfer van 95 % is schoolloopbaanbegeleiding een belangrijke pijler in het Deense systeem. De regering wil het voor burgers gemakkelijker maken om realistische beslissingen te nemen over onderwijs en carrière. Op niveau van de gemeenten zijn er jeugdbegeleidingscentra die jongeren tot de leeftijd van 25 jaar begeleiden. Deze centra zijn onafhankelijk, wat inhoudt dat ze niet gebonden zijn aan scholen en opleidingen. Individuele begeleiding van de jongeren staat centraal. De begeleiding wordt opgevat als een proces en tal van aspecten worden meegenomen. Het jeugdbegeleidingscentrum van Varde Kommune stond dan ook erg open voor het idee van Campus Varde. Verschillende opleidingen worden gebundeld op een campus, een tiende jaar (betaald door de gemeente) werd gekoppeld aan het hoger secundair onderwijs en de link met de arbeidsmarkt (door de betrokken bedrijven) wordt verstevigd. Vanuit de gemeente wordt dit ook ondersteund: zij betaalt namelijk de kosten voor jongeren die niet aan het werk zijn of begeleiding nodig hebben.

3.3. Nood aan ruimte voor de businessschool

De businessschool (die de programma's HHX en HTX voor hoger secundair onderwijs aanbiedt) had sinds 2003 nood aan meer ruimte maar ook aan een grotere financiële slagkracht. De ruimtelijke planning stond niet toe dat in de onmiddellijke omgeving ruimtes benut werden om de school uit te breiden. Daarom werd gekeken naar andere locaties in Varde Kommune. De locatie waar het gymnasium gevestigd was, had mogelijkheden tot uitbreiding.

3.4. Versterking van onderwijs in Varde Kommune

Denemarken hervormde het lokale bestuur, een aantal regio's en gemeenten smolten samen. De nieuwe gemeente, Varde Kommune, stond open voor samenwerking met de businessschool en het idee voor een Campus Varde groeide. Het lokale bestuur had onderwijs en het verhogen van de scholingsgraad van de inwoners hoog

op de agenda staan. Tegelijkertijd ontwaarde het lokale beleid een tendens vanuit het Ministerie van Onderwijs om in de verschillende regio's het aantal secundaire scholen in te perken. Het lokale beleid vond het dan ook belangrijk om in de eigen gemeente het hoger secundair onderwijs een duidelijke plaats te geven en om leerlingen aan te trekken. Ook de scholen (gymnasium en businessschool) vonden het een meerwaarde om door een gezamenlijke campus de zichtbaarheid van hun scholen te versterken.

Naast het beter opleiden van de inwoners van de gemeente heeft men ook andere doelen. Door goede opleidingen aan te bieden, hoopt men dat hoogopgeleide mensen, die vaak wegtrekken naar de grotere steden, in Varde Kommune blijven wonen en dat in de gemeente ook nieuwe ondernemingen opgestart worden. Daarom is ook de dienst Toerisme en Business, die ondernemingen ondersteunt in de regio, betrokken bij de verwezenlijking van Campus Varde.

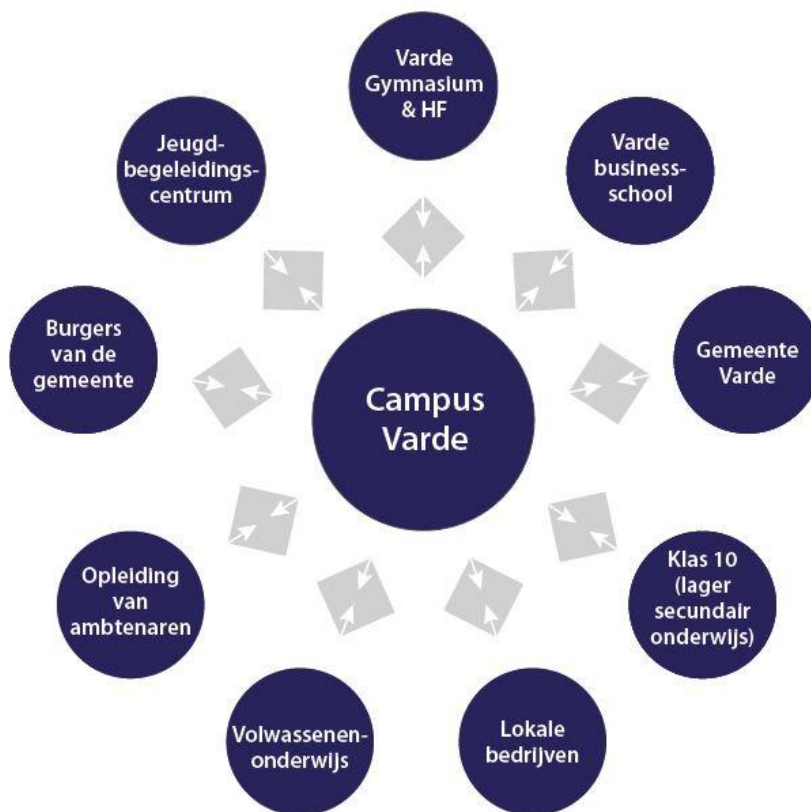
3.5. Nood aan gekwalificeerd personeel voor bedrijven

Bedrijven in de regio en gemeente hebben nood aan personeel dat goed opgeleid is. Lokale ondernemingen vonden het dan ook interessant om in het project in te stappen. Door sterke opleidingen voor hoger secundair onderwijs in de gemeente wordt het voor hen gemakkelijker om personeel te vinden dat voldoet aan de vereisten. Tegelijkertijd zagen ze heel wat mogelijkheden in samenwerking met de verschillende scholen aanwezig op de campus voor het organiseren van opleidingen voor het eigen personeel. Verschillende bedrijven (onder andere de bank Sydbank en Arla Foods, een bedrijf van zuivelproducten) ondersteunden dan ook de bouw en werking van Campus Varde.

3.6. Conclusie: verschillende spelers in het samenwerkingsverband

Vanuit deze verschillende noden kwamen verschillende organisaties samen. Het volgende schema geeft een overzicht van alle betrokkenen, zoals hierboven beschreven:

Figuur 4: overzicht van de partners in Campus Varde (Bron: Jørgensen, 2012)

De belangrijkste aanleiding voor de constructie van Campus Varde is het verstevigen van onderwijs in de gemeente, en dit op verschillende niveaus: van het tiende jaar (lager secundair onderwijs) tot hoger secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en opleidingen voor personeel van bedrijven of burgers die een bedrijf willen starten. Daarnaast is er nood aan een nieuwe locatie en gebouw om aan de noden tegemoet te komen. Op basis van deze noden verenigden verschillende partners zich bij de constructie van Campus Varde.

4. HOBBELIGE WEG TOT VERWEZENLIJKING

4.1. Besparingen

Tal van aanleidingen vormen de start van Campus Varde. De realisatie verliep echter niet zonder slag of stoot. In 2007 noopte de economische crisis tot besparingen en aan de noodzaak van Campus Varde werd getwijfeld. De gemeente Varde wilde zich terugtrekken uit het project, maar de pers en andere lokale actoren zorgden ervoor dat het project uiteindelijk toch gerealiseerd werd.

4.2. Actie op verschillende fronten

Op verschillende terreinen werd actie ondernomen om Campus Varde toch te realiseren.

Stuurgroep

Er werd een stuurgroep samengesteld om het geheel meer kracht te geven. Verschillende geïnteresseerden werden geïnformeerd en bevraagd en bundelden hun noden, ideeën en krachten.

Analyse van regelgeving en betreden van nieuwe paden

Tegelijkertijd werd een analyse gemaakt van de regelgeving zowel op niveau van de staat als van de gemeente. Er werd ook bekeken hoe men concreet bedrijven kon inzetten en betrekken. Vervolgens werden alle toelatingen aangevraagd. Hierbij was flexibiliteit cruciaal: door het aangaan van partnerschappen betrad men een onontgonnen terrein. Vooral op het vlak van het bundelen van privaat en publiek geld voor de constructie van het schoolgebouw werden nieuwe paden betreden. Vagn Jørgensen, directeur van de businessschool en katalysator van het project, verwoordt het als volgt: *“Vele dingen waren niet verboden, maar waren vooral nog nooit eerder gedaan.”*

Er kwam een financieel plan en de afspraken tussen verschillende partners werden op papier gezet. Doordat het project meer en meer vorm kreeg, kwamen ook nieuwe sponsors opdagen.

Steun op verschillende fronten

Omdat het secundair onderwijs een materie is die onder de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs valt, werd politieke steun gezocht en verkregen. Ook de lokale pers ondersteunde het plan. Niels Hansen (2012), de redacteur van de lokale krant *Jydske Vestkysten*, bracht Campus Varde in de media-aandacht. Hansen vindt dat journalistiek niet enkel als taak heeft nieuws te presenteren, maar ook een probleemoplossende functie moet vervullen. Dit houdt volgens hem in dat de media een actieve rol moeten spelen in het lokale beleid door lokale problemen aan te kaarten, samen te werken met verschillende partners en een breed beeld te schetsen van de problematiek.

4.3. Campus Varde weer op de rails

Als resultaat van deze aandacht zette men het project Campus Varde weer op de rails. In november 2007 werd als startschot van de verwezenlijking een persconferentie gegeven. Het lokale beleid, bedrijven en de scholen ondersteunden het project financieel. Verschillende organisaties werden actief betrokken. Ook de bewoners van de gemeente kregen inspraak in de ontwikkelingen. Het plan werd voorgesteld op een publieke hoorzitting. Men

organiseerde een competitie voor het ontwerp en de constructie van de nieuwe school. In 2009 startte het bouwprogramma en in augustus 2011 was de nieuwe campus in gebruik.

5. HET RESULTAAT: CAMPUS VARDE

In dit luik bespreken we de realisatie van Campus Varde: de verschillende organisaties op de campus, het ontwerp en de inrichting van het gebouw en tot slot de plannen voor uitbreiding van de campus.

5.1. Campusmodel

Campus Varde is een samenwerkingsverband waarbij de locatie een belangrijke rol speelde. De businessschool kampte met een ruimtetekort en men koos om naast het gymnasium een nieuw gebouw te construeren voor de businessschool. Bij de constructie ervan werden verschillende partners betrokken. Ook verschillende opleidingen voor volwassenenonderwijs, het tiende jaar en bedrijfsopleidingen kregen ruimte in het gebouw.

Campus Varde kan men in bredeschooltermen dan ook omschrijven als een campusmodel, aangezien de partners van de Brede School zich in elkaars nabijheid op één campus bevinden, met verschillende gebouwen en een multifunctioneel ruimtegebruik (Bohez & Feys, 2012).

5.2. Ontwerp en inrichting van het gebouw

Voor het ontwerp hanteerde men het principe van 'reverse tendering'. Dit houdt in dat het budget en de verwachtingen uitgebreid en gedetailleerd opgelijst staan. Firma's kunnen dan projecten indienen die passen binnen de uitgetekende krijtlijnen. Als resultaat van de wedstrijd werd één firma gekozen. De economische crisis zorgde voor een scherp prijzenbewustzijn: tal van firma's wilden het project binnenhalen en haalden in hun projectvoorstel het onderste uit de kan.

Foto 1: buitenkant Campus Varde (foto: Lia Blaton)

In het project werden het nieuwe en het oude gebouw geïntegreerd. Onder de grond is er een eetzaal die van het ene gebouw naar het andere doorloopt. Gemeenschappelijk voor de twee scholen (gymnasium en businessschool) is de cafetaria. De samenhang tussen de twee gebouwen werd pas een piste naarmate het project meer en meer vorm kreeg.

Bij de constructie van het gebouw zorgde men voor voldoende bergruimte, gespecialiseerde ruimtes voor onder meer chemie en fysica, studieruimtes, overleglokalen, vergaderzalen en buitenterreinen.

Visueel worden de verschillende opleidingen aanwezig in het gebouw aangeduid met een kleur, die doorloopt op de deuren.

Inspraak leerlingen

Ook de leerlingen kregen inspraak bij de inrichting van het gebouw. De leerlingenraad van de businessschool besliste mee over het meubilair voor de klassen (stoelen en tafels voor leerlingen). De constructie van het nieuwe gebouw werd bovendien aangegrepen om de leerkrachten van de businessschool anders te organiseren: per opleiding stelde men teams samen met leerkrachten vanuit verschillende disciplines (bijvoorbeeld economie, Spaans voor bedrijven, boekhouden ...) om zo meer projectmatig te werken. Deze leerkrachtenteams kregen elk hun lokaal om lessen voor te bereiden en te overleggen.

5.3. Uitbreiding

Ook de uitbreiding van Campus Varde staat op het programma. Men denkt eraan een internaat en een sporthal te bouwen. Dit laatste is ook in samenspraak met de gemeente die 'gezonde burgers' nastreeft en in het kader daarvan meer sportvoorzieningen wil creëren. De betrokken partners denken ook verder na over het benutten van het gebouw na de schooluren: er is nog veel meer samenwerking met bedrijven en andere organisaties mogelijk.

6. UITDAGINGEN VAN CAMPUS VARDE

6.1. Nieuwe samenwerkingsverbanden groeien

De samenwerking is pril, maar een Deens spreekwoord drukt volgens de betrokkenen goed uit wat er gebeurt: *"Mennesker mødes og sød musik opstår i hjertet"* (Mensen ontmoeten elkaar en zoete muziek ontstaat in het hart).

De constructie van Campus Varde startte met een beperkt idee tot samenwerking, met name het verbinden van twee scholen voor hoger secundair onderwijs met het tiende jaar (georganiseerd door de lokale overheid) en met bedrijven. Naarmate de constructie vorderde, zag men steeds meer mogelijkheden tot samenwerking. Ook tijdens de constructie werd ingegrepen: aanvankelijk stond de nieuwbouw van de businessschool tamelijk apart van het gebouw van het gymnasium, maar in het ontwikkelingsproces van de projectplannen koos men gaandeweg voor een (ondergrondse) verbinding en gemeenschappelijke ruimtes.

Verschillende culturen versmelten

Door de effectieve start van het samenleven op Campus Varde versmelten verschillende culturen. De (momenteel nog) verschillende directies van de scholen – deze twee functies zullen gaandeweg samensmelten tot één overkoepelende directie – vinden het belangrijk dat elke opleiding een eigenheid en cultuur heeft, maar tegelijkertijd geven ze aan dat er wel een gemeenschappelijk draagvlak moet groeien. Door de start van het project ziet men ook meer mogelijkheden dan men op voorhand in gedachten had. Zo worden leerkrachten van het gymnasium ook ingezet voor bepaalde vakken in de businessschool en omgekeerd. Men denkt ook al na om leerlingen vakken in de 'andere' scholen te laten volgen. Leerlingen van het gymnasium zouden dan bijvoorbeeld enkele economische vakken in de businessschool kunnen volgen en leerlingen uit de businessschool muziek in het gymnasium. Maar hiervoor moet eerst op het vlak van regelgeving (de instellingen worden verschillend gefinancierd) nog een aantal zaken uitgeklaard worden. Ook leerlingen geven aan dat er heel wat veranderd is: de kijk op andere programma's (business versus gymnasium) is verbreed en er zijn meer contacten tussen leerlingen van verschillende opleidingen.

Kruisbestuiving

Traditiegewijs wordt het tiende jaar vaak georganiseerd aansluitend op het lager secundair onderwijs. Maar de Kommune Varde greep de nieuwbouw aan om een tiende jaar te organiseren op een campus met scholen voor hoger secundair onderwijs. Dit evalueerde men halverwege het eerste werkingsjaar als zeer positief. Het maakt

veel meer mogelijk: leerlingen komen in contact met leerlingen uit het hoger secundair onderwijs en kunnen onmiddellijk kennismaken met een aantal opleidingen.

Verder stelt men ook al kruisbestuiving vast tussen de businessschool en bijscholingen die voor bedrijven georganiseerd worden. Tot slot zijn er verschillende pistes voor het uitbreiden van de campus en het versterken van samenwerkingsverbanden met bedrijven en de lokale overheid. Kortom, de campus heeft een groot groeipotentieel. Momenteel wordt de campus gebruikt voor het bijscholen van medewerkers van enkele bedrijven (bijvoorbeeld een groot melkbedrijf). Voor deze lessen werkt men samen met het volwassenenonderwijs, maar er zijn ook heel wat mogelijkheden tot samenwerking met leerkrachten van de businessschool.

Dienst Toerisme en Business

De dienst Toerisme en Business is nauw betrokken bij het project. Deze dienst is verantwoordelijk voor toerisme in de streek en tegelijkertijd voor het promoten van ondernemerschap en voor het opzetten van lokale bedrijven. Deze betrokkenheid doet de partners nadenken over nieuwe opleidingen gericht op de toerismesector. De toeristische sector stelt in de regio immers heel wat personeel tewerk. Verder organiseert men 'businessclubs' binnen de campus en zal dit nog uitgebreid worden.

6.2. Brede School

Het bredeschoolidee op deze campus ligt vooral in het clusteren van verschillende voorzieningen op één locatie. Al deze organisaties (scholen, bedrijven ...) streven naar het maximaliseren van ontwikkelingskansen van jongeren. De betrokken organisaties hebben ook elk een win-winervaring bij de samenwerking: voornamelijk vorming en opleiding staan hierbij centraal. Gezien het prille bestaan (effectieve start in augustus 2011) is er nog veel groeipotentieel: op het vlak van cultuur, vrijetijdsbesteding, sport, kennismaking met het bedrijfsleven, jobs, regionale mogelijkheden ...

6.3. Benutten van infrastructuur

Het gebouw is in gebruik sinds augustus 2011. Voor het onderhoud van de gangen en lokalen zijn afspraken gemaakt. De lokalen worden al goed gedeeld, maar dit kan nog ruimer: door bewoners van de Kommune Varde, meer en andere bedrijven ...

7. INTERESSANTE IDEEËN

Tot slot geven we hieronder een overzicht van enkele interessante ideeën voor het Vlaamse onderwijs.

Campus Varde: Brede School en infrastructuur

Interessant in de totstandkoming van Campus Varde is de samenwerking tussen tal van partners: gaande van het lokale beleid tot bedrijven vanuit een duidelijke nood ('beter opgeleide burgers'). In deze samenwerking werden wettelijke en administratieve problemen gaandeweg aangepakt, wat zorgde voor enige creativiteit en afwijkingen van de 'reeds bewandelde paden'. De constructie van een campus vormde hier de aanleiding tot meer samenwerking tussen verschillende partners. Maar we weten uit voorbeelden in Nederland (Brede School samen-onder-één-dak) dat het samenleven op een campus niet per se leidt tot meer samenwerking en verbindingen tussen partners. Er is dan ook van bij de start van deze campus tijd besteed aan overleg en flexibiliteit (in gebouwen én in planning). Daarnaast krijgt de ruimtelijke Brede School ook steeds meer vorm en plaats in de gemeente. Aansluitend start men waarschijnlijk met de bouw van een sporthal (in samenwerking met de gemeente), zodat de scholen én de gemeente hun sportinfrastructuur kunnen vernieuwen. Ook de speelterreinen (tal van sporten) rond de scholen zullen zo gemakkelijker voor derden ontsloten worden.

Samenwerking groeit

Samenwerking leidt tot meer samenwerking. Dit bleek ook uit de analyse van de proefprojecten Brede School (Joos, Ernalsteen, Engels & Morreel, 2010) in Vlaanderen en Brussel. Dit zien we ook gebeuren bij Campus Varde. Heel wat verbanden die tussen organisaties gelegd worden, bestonden voorheen nog niet en werden ook nog niet ingepland. Samenwerking op bepaalde terreinen, bijvoorbeeld het organiseren van vorming voor bedrijfsleiders, leidde tot andere verbanden, zoals het uitwisselen van lesgevers tussen de twee scholen. Centraal daarbij staat het creëren van een meerwaarde, een win-winsituatie voor alle partners.

Businessmodel

Campus Varde is een businessmodel. De campus wordt geleid als een bedrijf, zonder daarbij de corebusiness – onderwijs verstrekken – uit het oog te verliezen. Dit is een sterkte: er wordt daardoor in bedrijfstermen nagedacht over de bouw en benutting van het gebouw en de ruimte. Ook in de opleiding in de businessschool zitten veel elementen die te maken hebben met ondernemerschap (voor leerlingen).

Leerkrachtenteams

In de businessschool van Campus Varde werd ervoor gekozen om leerkrachtenteams gemengd samen te stellen. Dit wil zeggen: leerkrachten handel werken samen met leerkrachten Spaans en leerkrachten boekhouding rond projecten. Bij de bouw van de nieuwe campus werd voor voldoende ruimtes voor overleg tussen leerkrachten gezorgd. Elk leerkrachtenteam beschikt over een overlegruimte. Leerkrachten rapporteren dat ze veel meer samenwerken en uitwisselen door de mogelijkheden die de inrichting van het gebouw hen biedt. Een nieuwe visie op hoe leerkrachten moeten samenwerken, wordt verbonden aan een ruimtelijke vertaling (ruimtes met computers en mogelijkheden tot overleg).

Lokaal beleid en verantwoording

Het Deense beleid geeft op een aantal domeinen veel verantwoordelijkheid aan de regio's en de gemeenten. De lokale overheid moet telkens verantwoording afleggen voor het gevoerde beleid en de efficiëntie ervan. Rekenschap afleggen voor wat gedaan wordt, is een element dat op verschillende niveaus beklemtoond wordt.

Secundair onderwijs: een studiekeuze na het lager secundair onderwijs

Leerlingen in Denemarken maken op zestien jaar een keuze voor hoger secundair onderwijs. Bij de hervormingen van het secundair onderwijs in Vlaanderen wil men ook de studiekeuze verlaten door de eerste graad, en voor een deel ook de tweede graad, breder en algemener te maken. In Denemarken volgen leerlingen van 'jaar nul tot het negende jaar' een algemeen programma. Een echte specialisatie maken leerlingen na het lager secundair onderwijs. In het Deense systeem is ervoor gezorgd dat mogelijkheden tot verder studeren ingebouwd zijn binnen alle richtingen van het hoger secundair onderwijs. Men communiceert duidelijk over het niveau waarop vakken gegeven worden en over het traject (aangepast aan de loopbaan van de jongeren) dat een student moet doorlopen om vanuit verschillende opleidingen door te stromen naar het hoger onderwijs. Deze opleidingen worden evenwel vaak gegeven in verschillende scholen, waardoor leerlingen van verschillende richtingen (business, of algemeen gymnasium, of technisch ...) vanaf het hoger secundair onderwijs elkaar niet meer ontmoeten. De constructie van Campus Varde laat zien dat kruisbestuiving tussen verschillende richtingen interessant blijkt voor leerlingen én leerkrachten. Mogelijkheden tot uitwisseling van leerkrachten én vakken werden door Campus Varde opengetrokken.

Ongekwalficeerde uitstroom en leerlingbegeleiding

Opleiding is een belangrijk thema in het Deense beleid. Momenteel stroomt 88 % van een generatie uit met een diploma hoger secundair onderwijs. Op alle niveaus wordt sterk ingezet op het verlagen van de gekwalificeerde uitstroom. Op het niveau van de gemeente werkt de jobdienst aan het begeleiden van jongeren (en ouderen). Een belangrijke pijler daarbij is ook het opleiden van mensen die geen plaats vinden in de arbeidsmarkt. Daarnaast worden jongeren in het onderwijs begeleid en opgevolgd door een onafhankelijk jeugdbegeleidingscentrum. Men zet in op verschillende soorten begeleiding: van opvolgen tot het opzetten van intensieve begeleidingstrajecten.

Er wordt ook overlegd met ouders en met de school. Verschillende actoren vormen een ondersteuningsstructuur om jongeren zo goed mogelijk te begeleiden doorheen hun onderwijsloopbaan. Er wordt als het ware een echt vangnet gevormd rond jongeren.

Cursussen op A-, B- en C-niveau

In het hoger secundair onderwijs kunnen leerlingen verschillende vakken op verschillende niveaus volgen. Deze niveaus zijn duidelijk afgebakend. Per studierichting (programma) zijn er enkele cursussen (op A-, B- en C-niveau) verplicht. Leerlingen kunnen daarnaast zelf een aantal inhouden kiezen, alsook het niveau waarop ze die cursus willen volgen.

8. VERDERE STUDIE

Dit artikel is gebaseerd op een studiebezoek aan Campus Varde (maart 2012), georganiseerd in het kader van het EU Lifelong Learning Programme (CEDEFOP). De informatie is afkomstig van PowerPointpresentaties en gesprekken met betrokken actoren.

Bohez, H. & Feys, S. (2012). *In ruimte naar de Brede School. Onderzoek naar de ruimtelijke vertaling van een pedagogisch en maatschappelijk concept*, Brussel: AGION.

Danish Agency for International Education (2010). *The Danish Education System*, Published with support from the European Commission, www.iu.dk.

Danish Agency for Universities and Internationalisation (2012). *Primary and lower secondary education*, <http://en.iu.dk/education-in-denmark/detailed-information/primary-and-lower-secondary-education>, geraadpleegd op 11 april 2012.

Euroguidance Denmark (2012). *Guidance in Education. The educational guidance system in Denmark*, Copenhagen: Danish Agency for Universities and Internationalisation, <http://www.iu.dk/euroguidance-en>.

EURYDICE (2009). *Organisation of the education system in Denmark*, European Commission/Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA): Brussels, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/DK_EN.pdf.

Hansen, N. (2012). *The role of journalism*, PowerPointpresentatie 22/03/2012.

Joos, A. & Ernalsteen, V. (2010). *Wat is een Brede School? Een referentiekader*, Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.

Joos, A., Ernalsteen, V., Engels, M. & Morreel, E. (2010). *De impact van Brede School. Een verkennend onderzoek*, Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.

Jørgensen, V. (2012). *Campus Varde – From a Unique Vision to Reality*, PowerPointpresentatie 19/03/2012.

Local Government Denmark (LGDK). (2009). *The Danish Local Government System*, http://www.kl.dk/ImageVault/Images/id_38221/scope_0/ImageVaultHandler.aspx, geraadpleegd op 6 april 2012.

Theut, B. (19 maart 2012). *Presentatie: The Danish Education System in Brief*, International advisor & Euroguidance – Danish Agency for Universities and Internationalisation.

<http://en.iu.dk/education-in-denmark/detailed-information>

Websites

1. Campus Varde: <http://www.campus-varde.dk/>
2. Businessschool: <http://www.vardehs.dk>
3. Varde Gymnasium: <http://www.varde-gym.dk/>
4. Tiende jaar: <http://10icampus.vardekommune.dk/>
5. Centrum voor loopbaanbegeleiding voor jongeren: <http://www.uuvarde.dk/>